

Asia: VN/1514/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Fingrid Oyj:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on varannut sidosryhmille mahdollisuuden lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähkömarkkinalain sekä sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta. Fingrid Oyj ("Fingrid") kiittää tästä mahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Fingrid Datahub Oy on lausunut luonnoksesta omalla erillisellä lausunnolla. Fingrid tukee Fingrid Datahub Oy:n lausuntoa kaikilta osin.

Selvyyden vuoksi Fingrid toteaa, että lausunnon väliotsikoissa ja lausunnossa esitetyt pykälät viittaavat sähkömarkkinalakia koskevaan muutosesitysluonnokseen.

3 § Määritelmät

Liittymisjohdon määritelmä

Kannatamme muutosehdotusta, joka mahdollistaa sähkövaraston liittämisen tuotannon kanssa samaan liittymisjohtoon. Esitämme kuitenkin, että muutoksen yhteydessä selkeytetään termiä sähkönkäyttöpaikka ja sen tulkintaa.

Ymmärrämme, että kohdan 5) liittymisjohdon määritelmälle esitetyillä muutoksilla on tarkoitus mahdollistaa voimalaitosten yhteyteen sijoitettavien energiavarastojen toteutettavuus ja liitettävyyys lainsäädännön puitteissa. Kannatamme ehdotettua muutosta tämän osalta. Samassa yhteydessä käytettävä termi ”sähkönkäyttöpaikka” jää kuitenkin epäselväksi, esitämme siksi termin ”sähkönkäyttöpaikka” määrittelemistä.

Liittymisjohdon määrittelyä koskevan pykälän (3 §) perusteluissa todetaan, että ”sähkönkäyttöpaikaksi katsottaisiin esimerkiksi sähkömarkkinalain 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kiinteistö tai sitä vastaava kiinteistöryhmä, jolla sijaitseva sähköverkko ei kuulu luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan piiriin” ja edelleen, että ”yhdessä liittymässä voisi olla myös useita sähkönkäyttäjiä. Tästä esimerkkeinä ovat kerros- tai rivitalo, jossa on useita huoneistoja taikka teollisuuskiinteistö, jossa toimii useita yrityksiä.” Tämän kuvauksen perusteella termi ”sähkönkäyttöpaikka” tarkoittaisi käytännössä yhtä sähköliittymää. Kuitenkin muissa kohdin sähkömarkkinalakia (ainakin 49 a §, 67 §, 68 a §, 87 §, 89 §, 105 §, 105 c §, 105 g §) sekä lisäksi mm. valtioneuvoston asetuksessa 767/2021 termiä ”sähkönkäyttöpaikka” tai ”käyttöpaikka” käytetään siten, että se kuvaa esimerkiksi kerros- tai rivitalon tapauksessa yksittäistä huoneistoa.

Jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan yhteen sähkönkäyttöpaikkaan voi olla kerrallaan vain yksi avointa toimitusta koskeva sähkönmyynti- tai toimitussopimus. Fingridin ymmärryksen mukaan suurjänniteverkossa tulisi edelleen voida liittää ainoastaan yksi kulutusasiakas liittymisjohtoon ja esitämme pykäläluonnoksen selkiyttämistä tämän osalta siten, että 3 § kohtaan 5) a) lisätään sana: yksi. Lisäksi haluamme nostaa esiin, että olemme nähneet tämänhetkisessäkin sääntelytilassa epäselväksi, voiko ns. teollisuusverkoissa olla useampia sähkönkäyttöpaikkoja ja/tai sähköntoimitussopimuksia ja milloin kyseiset verkot kuuluvat luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan piiriin. Ehdotamme asiakokonaisuuden tarkentamista samassa yhteydessä, kun ”sähkönkäyttöpaikka” termiä selkeytetään.

20 § Liittämisvelvollisuus

Muutosehdotuksen mukaan kantaverkkoon liittäminen olisi toteutettava 24 kk:n kuluessa siitä, kun verkonhaltija on vastaanottanut liittämispyyntönsä ja liittymän kytkemisen edellyttämät tiedot liittyjän sähkölaitteistoista, eikä 24 kuukauden kuluessa liittymissopimuksen tekemisestä, kuten voimassa olevassa sähkömarkkinalaissa. Tämä ei ole Fingridin kannalta hyväksyttävissä, emmekä voi kannattaa tätä muutosehdotusta.

Liityntäkysely on kantaverkon kehittämisen yhteydessä hyvin aikaisessa vaiheessa hankekehitystä tehtävä tiedustelu mahdollisesta liittymispisteestä, eikä se sisällä minkäänlaisia sitoumuksia aiottuun liittymiseen. Näitä kyselyjä on tällä hetkellä esitetty Fingridille noin 3000 kpl teholtaan luokkaa 400 GW, joista vain murto-osa tulee realisoitumaan. Muutosehdotuksesta ei selkeästi ilmene, mitä liittämispyyntöillä tarkoitetaan. Ymmärrämme, että liittämispyyntöillä tarkoitetaan liittymiskyselyyn verrattavaa toimea. Edellä esitettyyn perustuen emme pidä edes realistisena tai perusteltuna, että liittymiseen kuluva aika tulisi laskea liittämispyyntöstä. Nykyiselle määrälle kyselyjä ei voida määrittää mitään järkeviä liityntäaikatauluja. Ehdotammekin, että aika lasketaan joko kuten tähänkin asti liittämissopimuksen teosta tai muusta vastaavasta sitovasta liityntätilauksesta. Muutosehdotus ei myöskään yksiselitteisesti määrittele, mitä tietoja tarvitaan ennen kuin 24 kk:n määräajan laskeminen alkaa.

Lisäksi suurjänniteverkossa 24 kk:n liittämiselvöllisyys on todella lyhyt ja tiukka vaatimus. Kaikki liityntöjen toteuttamiseksi vaadittavat verkkovahvistukset tehdään ensinnäkin julkisina hankintoina, jolloin lain perustelujen teksti "pääsääntöisesti verkonhaltijat kykenevät tekemään tarvittavat toimenpiteet nopeammin kuin 24 kk kuluessa liittämissopimuksen tekemisestä" (huom: tässä taas käytetään termiä "liittämissopimuksen tekemisestä", ei liityntäpyyntöstä) ei mielestämme vastaa todellisuutta, vaan 24 kk on lähempänä minimaalia. Eli 24 kk määräajan ylittämisen rajaaminen vain liittymän erityispiirteisiin tai -olosuhteisiin, eikä yleisiin olosuhteisiin tuntuu kohtuuttomalta rajaukselta. Lisäksi liittymän toteuttamiseksi saatetaan käyttövarmuussyistä (kantaverkon mitoituksen ns. (n-1) -periaate) joutua vahvistamaan aluetta syöttäviä kantaverkkoyhteyksiä, joiden toteutusaika on arviolta 7–8 vuotta. Todellinen liittyminen edellyttää myös muita, kantaverkkoyhtiön vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevia tekijöitä, jotka saattavat hidastaa liittymisprosessia huomattavasti. Näitä ovat mm. kustannusten ja aikataulujen hallinta, YVA-prosessi sekä tarvittavat luvitukset. On huomattava, että myös liityntäjä vaadittavat luvat vaikuttavat liittymän toteuttamisen aikatauluun. Verkonhaltijalle ei tule säätää velvoitetta tai riskiä, johon se ei voi vaikuttaa.

Edellä mainituista syistä emme kannata muutosehdotusta, vaan ehdotamme 20 § pitämistä ennallaan.

21 b § Verkkoon pääsyn täytäntöönpano sähköverkossa

Kuten yllä toteamme, kantaverkkoon kohdistuu erilaisia liityntäkyselyjä noin 3000 kpl ja 400 GW verran. Mikäli verkonhaltija veloitetaan pyyntöstä aina tekemään arvio liittymiskustannuksista ja toimitusajasta, ei se yksinkertaisesti ole tälle määrälle mahdollista. Arvio on käytännössä tehtävissä vasta, kun liityntähanke on edennyt lähemmäksi toteutusta ja on valmis liittämissopimuksen solmimiseen. Pykälässä tulee tarkemmin määritellä, missä vaiheessa tällainen arvio tulee pystyvä toimittamaan. Pelkkä pyyntö ei saa tällaista liittämistä koskevaa tarjousta laukaista.

54 § Sähkönjakelupalvelujen aikajaotus ja hintarakenne sekä 65 b § Markkinapohjainen loppukäyttäjän kuormanohjaus jakeluverkossa

Muutosehdotusluonnos ei huomioi vähittäisasiakkaisiin ja jakeluverkkoihin painottuvissa osakokonaisuuksissa (erityisesti tariffirakenne, kuormanohjaus) koko sähköjärjestelmän näkökulmaa, mikä tosin on itsessään perusteltua muutosehdotusten vaikutusten ensisijaisesti kohdistuessa jakeluverkkojen ja vähittäisasiakkaiden toimintaan. Jakeluverkot ja niihin liittyvät toimijat kuitenkin vaikuttavat energiamurroksen edetessä enenevässä määrin koko sähköjärjestelmän toimintaan. Siten muutosehdotusluonnoksen tulisi lisätä maininta tarpeesta huomioida mahdolliset hyödyt ja vaikutukset koko sähköjärjestelmän luotettavuuden ja varman toiminnan kannalta tarkemmissa asetuksissa, määräyksissä, toimeenpanossa ja muussa jatkokehityksessä.

92 a § Sähkönmyyntisopimuksen irtisanomismaksu

Pykäläluonnoksen mukaan vähittäismyyjä tai itsenäinen aggregaattori voi periä loppukäyttäjältä sopimuksen irtisanomisesta maksun, kun loppukäyttäjä vapaaehtoisesti irtisanoo määräaikaisen kiinteähintaisen sähkönmyyntisopimuksen ennen määräajan päättymistä, mikäli tällainen maksu on osa sopimusta, jonka loppukäyttäjä on tehnyt vapaaehtoisesti, ja tällaisesta maksusta on tiedotettu selvästi loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä. Maksun tulee olla oikeasuhteinen, eikä se saa ylittää sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle tai itsenäiselle aggregaattorille aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota, mukaan lukien kustannukset mahdollisista yhdistetyistä investoinneista tai asiakkaalle osana sopimusta jo toimitetuista palveluista. Vähittäismyyjällä tai itsenäisellä aggregaattorilla on todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta.

Fingridin näkemyksen mukaan aggregaattorina voi toimia muukin osapuoli kuin itsenäinen aggregaattori. Jotta lakikirjaus olisi tasapuolinen ja syrjimätön, tulisi kirjauksen koskea itsenäisten aggregaattoreiden lisäksi kaikkia aggregaattoreita. Tämän vuoksi Fingrid esittää, että pykäläluonnosta muutettaisiin siten, että itsenäisen aggregaattorin sijasta säädettäisiin aggregaattorista.

Lisäksi Fingrid esittää, että pykälää sovellettaisiin myös aggregointisopimuksen irtisanomiseen ja näin ollen pykälän otsikko olisi Sähkönmyyntisopimuksen ja aggregointisopimuksen irtisanominen. Itsenäinen aggregaattori tai aggregaattori ei tee loppukäyttäjän kanssa sähkömarkkinaissa 588/2013 84 §:n 3 kohdassa määriteltyä sähkönmyyntisopimusta, vaan saman pykälän kohdassa 4 määritellyn aggregointisopimuksen.

Näin ollen Fingrid esittää, että pykäläluonnoksen 1 momentti kuuluisi seuraavasti:

92 a § Sähkönmyyntisopimuksen ja aggregointisopimuksen irtisanomismaksu

Vähittäismyyjä tai aggregaattori voi periä loppukäyttäjältä sopimuksen irtisanomisesta maksun, kun loppukäyttäjä vapaaehtoisesti irtisanoo määräaikaisen kiinteähintaisen sähkönmyyntisopimuksen tai aggregointisopimuksen ennen määräajan päättymistä, mikäli tällainen maksu on osa sopimusta, jonka loppukäyttäjä on tehnyt vapaaehtoisesti, ja tällaisesta maksusta on tiedotettu selvästi loppukäyttäjälle ennen sopimuksen tekemistä. Maksun tulee olla oikeasuhteinen, eikä se saa ylittää sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle tai aggregaattorille aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota, mukaan lukien kustannukset mahdollisista yhdistetyistä investoinneista tai asiakkaalle osana sopimusta jo toimitetuista palveluista. Vähittäismyyjällä tai aggregaattorilla on todistustaakka suorasta taloudellisesta tappiosta.

Fingridin käsitys on, että esitysluonnoksen 3 §:n uudessa 38 a) kohdassa palvelusopimuksella tarkoitettaisiin SML 588/2013 84 §:n 4 kohdassa määriteltyä aggregointisopimusta. Lisäksi Fingrid pyytää tarkistamaan, tulisiko ehdotetussa kohdassa säätää sähköntoimitussopimuksen sijasta sähkönmyyntisopimuksesta, jolloin ehdotettu 3 § kohta 38 a) säädettäisiin seuraavan sisältöisenä:

38 a) sopimuksen irtisanomismaksulla maksua tai sakkoa, jonka sähköntoimittaja tai aggregointia harjoittava sähkömarkkinoiden osapuoli voi veloittaa asiakkaalta sähkönmyynti- tai aggregointisopimuksen irtisanomisesta;

Ystävällisin terveisin

Fingrid Oyj

Jussi Jyrinsalo

Johtaja, kantaverkkopalvelut ja suunnittelu

Marina Louhija

Lakiasiaintohtaja

Loukamo Aino
Fingrid Oyj